

Fylkesplan for Telemark 2002-2007

Hva har vi oppnådd?

Del 2:

Satsingsområde: Næringsutvikling – utvikling av det gode bosted

Knut Vareide
Telemarkforskning-Bø
Arbeidsrapport 33/2008

Innledning

Telemarksforskning-Bø har på oppdrag fra Telemark fylkeskommune forsøkt å finne fram til indikatorer for måloppnåelse i fylkesplanen. Fylkesplanen er et omfattende dokument, med et hierarki av mål.

I denne rapporten ser vi på indikatorer for målsettingen i satsingsområdet næringsutvikling – utvikling av det gode bosted:

Å synliggjøre og videreutvikle Telemarks kvaliteter som bosted, arbeidssted, etableringssted og ferie-/fritidssted for å få vekst i folketall og arbeidsplasser

Målsettingen til dette satsingsområdet er temmelig likt hovedmålsettingen til fylkesplanen. Dermed vil hovedtrekkene være analysert i delrapport 1, som tar for seg utviklingen av hovedmålene. I denne rapporten har vi sett på indikatorer for delmålene til næring/bosted.

Innhold

Innledning.....	1
Innledning.....	2
Innhold	3
Delmål 1: Få til rette vilkår som stimulerer til omstilling, nyskaping og etablering.....	5
Nyetableringer i Telemark.....	5
Telemark blant andre fylker.....	5
Hva forklarer etableringsfrekvensen?	6
FoU og SkatteFUNN.....	7
Delmål 2: Utvikle Grenland til et vekst og nyskapingssenter med aktive bedriftsklynger	8
Prosessindustrien.....	8
Verkstedindustrien	8
Databransjen	9
Miljø og energi.....	9
Delmål 3: Få mer forretningsmessig tjenesteyting	10
Delmål 4: Øke attraksjonskraften til reisemålene og reiselivsproduktene i Telemark.....	11
Overnattinger og markedsandel	11
Arbeidsplasser i hotell og restaurant	11
Besøk på attraksjoner	12
Hytter i Telemark	13
Hytter i kommunene.....	13
Hyttebyggingen.....	14
Delmål 5: Øke rekrutteringen og lønnsomheten til primærnæringene	15
Rekruttering	15
Lønnsomhet	15
Delmål 6: Utvikle en offensiv, effektiv og brukerrettet offentlig sektor.....	16
Kommunale nettsider	16
Saksbehandlingstid for byggesaker i kommunene.....	16
Delmål 7: Utvikle og synliggjøre kvalitetene og særpreget i lokalsamfunnene	17
Oppsummering	18

Delmål 1: Få til rammevilkår som stimulerer til omstilling, nyskaping og etablering

Nyetableringer i Telemark

For å sammenlikne etableringsaktiviteten mellom ulike områder, bruker vi *etableringsfrekvens* som mål. Etableringsfrekvensen er antall nyregistrerte foretak i ett år i prosent av eksisterende foretak i begynnelsen av samme år.

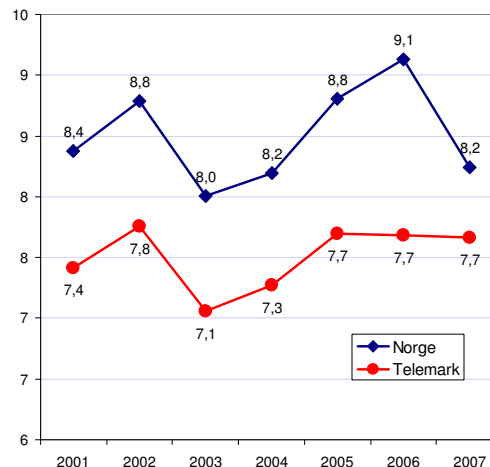
I figur 1 kan vi se hvordan etableringsfrekvensen har utviklet seg i Telemark og Norge. Etableringsfrekvensen på landsbasis sank fra 2006 til 2007. Normalt er det høyere etableringsfrekvens i høykonjunktur, og da ville en forvente at etableringsfrekvensen økte i 2007, men tvert i mot sank etableringsfrekvensen ganske mye på landsbasis.

I Telemark har etableringsfrekvensen vært uendret på 7,7 prosent de tre siste årene. Dermed rykket etableringsfrekvensen i Telemark mye nærmere landsgjennomsnittet enn tidligere. Telemark har alltid ligget under landsgjennomsnittet, men avstanden i 2007 er historisk lav, på 0,5 prosent.

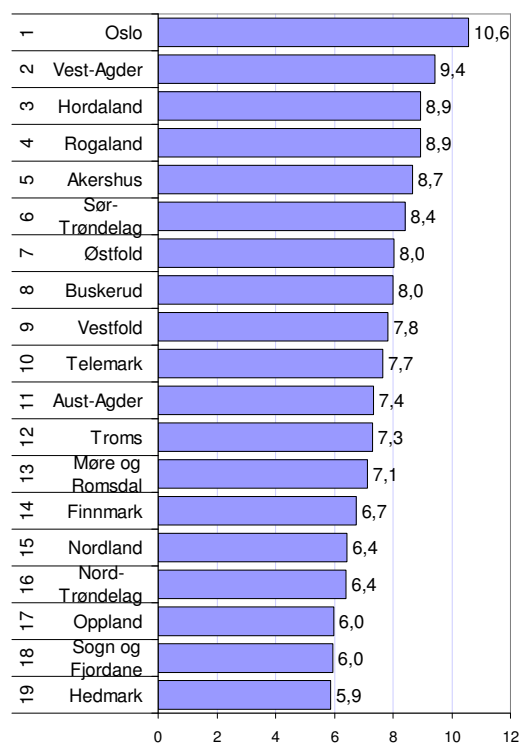
Telemark blant andre fylker

I figur 2 kan vi se at Telemark er nummer ti av 19 fylker når det gjelder etableringsfrekvens i 2007.

Oslo har hatt høyest etableringsfrekvens hvert eneste år som er målt. Som vi skal se senere, henger dette nøye sammen med bransjestrukturen. Den høye etableringsfrekvensen i Oslo drar også opp landsgjennomsnittet kraftig. Selv om Telemark lå klart under landsgjennomsnittet (figur 1), er likevel Telemark midt på treet blant fylkene i landet.

Figur 1: Etableringsfrekvens i Norge og Telemark.

Figur 2: Etableringsfrekvens 2007 i fylkene i Norge.

Hva forklarer etableringsfrekvensen?

Det er to forhold som i stor grad forklarer de geografiske variasjonene i etableringsfrekvens: Bransjestrukturen og befolkningsveksten. Områder med en stor andel av bedriftene i bransjer med mange nyetableringer, som tjenesteytende næringer vil få høyere frekvens.

Områder som har høy befolkningsvekst har en tendens til å få høyere etableringsfrekvens. Dette kan forklares ved at det blir flere potensielle etablerere, samt at det lokale markedet blir større, og dermed gir plass til flere bedrifter innenfor handel og tjenesteyting.

Vi kan da beregne effekten av befolkningsendringene sammen med bransjeeffekten i en regresjonsanalyse som tar hensyn til begge disse forholdene samtidig.

Resultatet av en slik analyse er vist i figur 3. Vi ser at nesten 92 prosent av forskjellene i fylkenes etableringsfrekvens kan forklares ut fra de to faktorene bransjestruktur og befolkningsendringer.

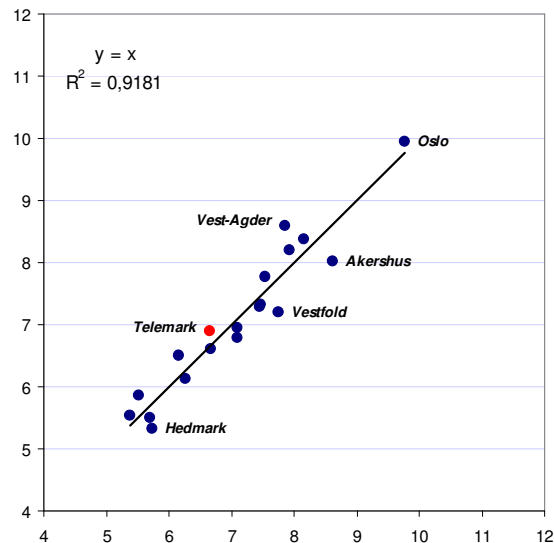
Telemark har en etableringsfrekvens i 2007 som ligger litt over forventet verdi. I 2006 lå Telemark litt under den samme forventningsverdien.

I figur 4 viser vi avviket mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i fylkene. Vest-Agder er det fylket som har høyest positivt avvik. Vest-Agder hadde også høyest positivt avvik i 2006.

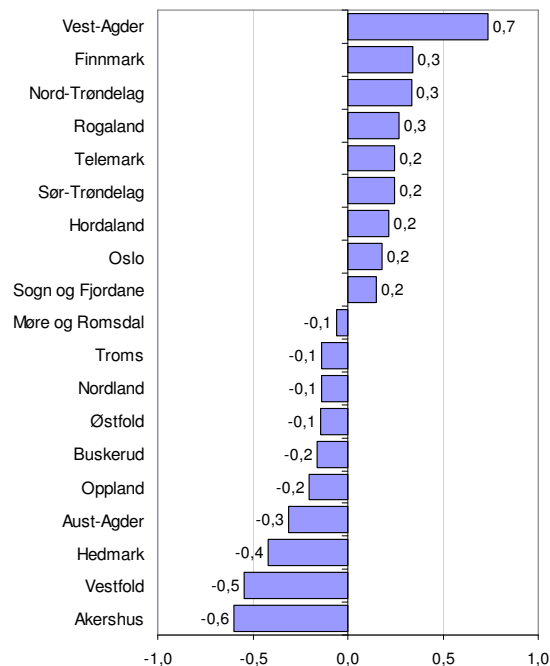
Akershus har høyest negativt avvik i 2007, som i 2006. Kanskje mange etablerere fra Akershus velger å registrere bedriften i Oslo?

Formelen som gir forventet verdi er: $[7,1 + \text{bransjeeffekt} * 1,19 + \text{befolkningsvekst} * 0,13]$. Her er den prosentvise befolkningsveksten i perioden 2003-2007 brukt. Oslo, som hadde en befolkningsvekst på 8,3 prosent i denne perioden, fikk dermed en økt etableringsfrekvens på 1,1 prosent på grunn av denne befolkningsveksten.

Målt på denne måten, har Telemark en relativt høy frekvens, og er nummer fem av fylkene i 2007.

Figur 3: Sammenhengen mellom faktisk etableringsfrekvens i 2007, og forventet etableringsfrekvens gitt bransjestrukturen og befolkningsendringene.

Figur 4: Avvik mellom faktisk og forventet etableringsfrekvens i 2007 gitt bransjestruktur og befolkningsendringer.

FoU og SkatteFUNN

Forskning og utvikling er et viktig element i bedriftenes omstillings- og nyskapingsevne.

SkatteFUNN-ordningen ble opprettet i 2002, og er den viktigste finansieringsordningen for små og mellomstore bedrifter.

I Telemark har 3,5 prosent av bedriftene hatt FoU finansiert gjennom SkatteFUNN. Dette er litt under middels. Landsgjennomsnittet er på 3,7 prosent.

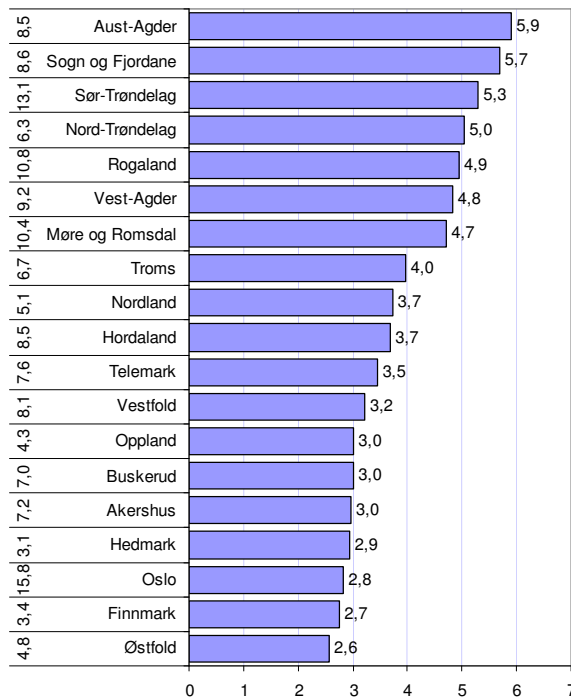
Det er bedrifter innen industri og data som oftest har egen FoU.

Kommuner med mange industri- og databedrifter vil således oftest ha høy frekvens med FoU.

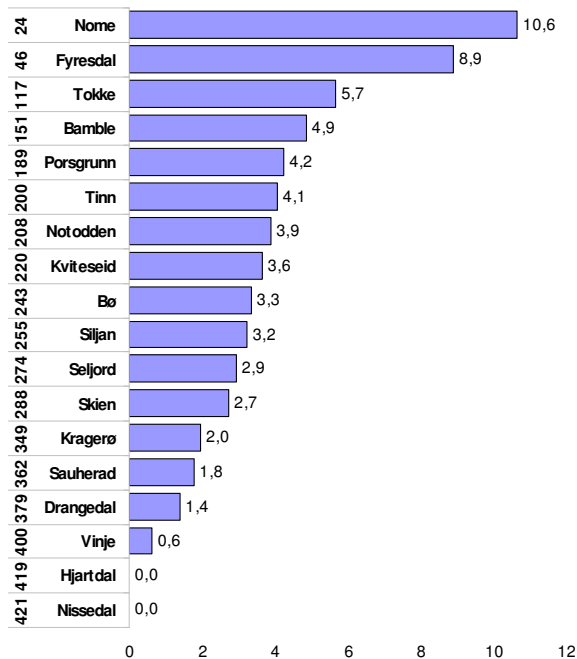
Nome er den kommunen i Telemark som har størst andel av bedriftene inne i SkatteFUNN-ordningen. Her har mer enn en av ti bedrifter hatt FoU finansiering fra SkatteFUNN.

Det er et generelt trekk av bedrifter i distriktene i større grad enn bedrifter i sentrale strøk har gjort seg nytte av SkatteFUNN. Denne ordningen passer for små og mellomstore bedrifter, ettersom det er enkelt å søke om støtte. Det er en øvre grense for størrelsen til prosjektene (8 mill kr) som gjør at ordningen kanskje i mindre grad passer for de største industribedriftene.

I Telemark hadde vi et av de største private forskningsmiljøene i Hydros forskningsavdeling på Herøya. Hydro har imidlertid lagt ned en stor del av denne forskningen, spesielt den forskningen som gikk på å utvikle nye forretningsområder.

Figur 5: Andel av aktive regnskapspliktige foretak som har hatt FoU-prosjekt finansiert av SkatteFUNN. Til venstre vises beløp pr innbygger i 1000 kr.

Figur 6: FoU-frekvens i kommunene i Telemark. Tallene til venstre er rangering blant kommunene i Norge.

Delmål 2: Utvikle Grenland til et vekst og nyskapingssenter med aktive bedriftsklynger

Prosessindustrien

Prosessindustrien er en av fire kandidater til å være klynge i Grenland. Grenland var den regionen i Norge med flest ansatte i prosessindustrien fram til og med 2006. I 2007 var Grenland nummer tre.

Antall arbeidsplasser har dermed sunket med 2810 fra 2000 til 2007, tilsvarende 54 prosent.

Nedgangen på landsbasis er 24 prosent.

Prosessindustrien i Grenland har dermed større nedgang enn ellers i landet. Dette skyldes dels av en del produksjonsanlegg har blitt lagt ned, som magnesium og papir, og dels sterk rasjonalisering.

Det satses imidlertid igjen i prosessindustrien på Herøya, og særlig REC kan bidra til vekst i de neste årene. REC er imidlertid ikke klassifisert som prosessindustri i statistikken.

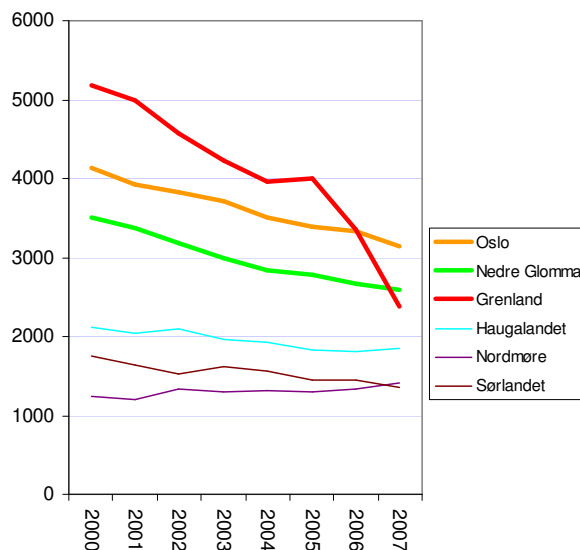
Bransjen samarbeider i ICG.

Verkstedindustrien

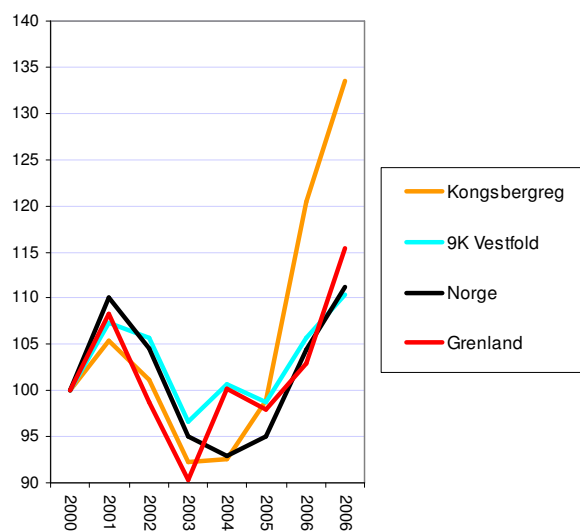
Verkstedindustrien i Grenland er mindre enn prosessindustrien. Det var 1794 ansatte i verkstedindustrien i Grenland i 2007, mot 2373 i prosessindustrien.

Regioner med stor verkstedindustri er Stavangerregionen, Bergen, Akershus Vest og Kongsbergregionen. Disse regionene har hatt sterk vekst i antall ansatte de siste årene, og antall ansatte har økt med mellom 30 og 50 prosent i disse regionene. Det har dermed vært en konsentrasjon av verkstedindustrien i Norge de siste årene.

Veksten i verkstedindustrien i Grenland har vært langt lavere, omtrent 15 prosent. I statistikken plasseres arbeidsplassene i REC som verkstedindustri. Det er først om fremst disse arbeidsplassene som har ført til vekst i verkstedindustrien i Grenland de siste årene. Den øvrige verkstedindustrien i regionen har hatt liten vekst.

Figur 7: Utvikling i antall arbeidsplasser i prosessindustrien, regioner med høyest antall ansatte.

Figur 8: Utvikling i antall ansatte i verkstedindustrien, indeksert.

Databransjen

IKT-næringen i Telemark har vist oppsiktsvekkende vekstkraft de siste årene.

Antallet arbeidsplasser har blitt mer enn doblet siden 2000.

Databransjen ellers i landet har ikke hatt samme vekst, slikt at utviklingen i Telemark er spesiell.

Telemark hadde 0,8 prosent av antall ansatte i databransjen i 2000, men 1,9 prosent i 2006.

Databransjen i Grenland samarbeider aktivt, og er i ferd med å utvikle seg til en sterk klynge.

Det stilles store forventninger til utviklingen i forbindelse med samlokalisering av mange databedrifter på Klosterøya. Næringen samarbeider godt, og det er også et godt samarbeid med HiT. Det arbeides for at databransjen skal få status som Centre of expertise.

Databransjen er dermed den mest lovende kandidaten til å utvikle seg til en sterk klynge.

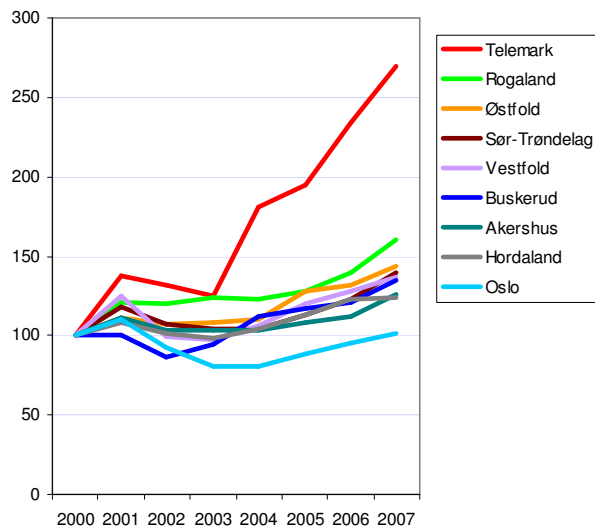
Miljø og energi

Miljø og energi har også blitt trukket frem som en aktuell næringsklynge i Grenland.

Det har vært et Arena-prosjekt i perioden, og bedriftene samarbeider gjennom Green Partner – nettverket.

Bransjen er imidlertid ikke lett å avgrense bransjemessig, og overlapper til dels prosess-industribedrifter og verkstedbedrifter.

Ifølge Green Partner er bedriftene i sterk vekst, men dette har ikke latt seg dokumentere for 2006.

Figur 9: Antall ansatte i databransjen, indeksert slik at nivået i 2000=100.

Delmål 3: Få mer forretningsmessig tjenesteyting

Forretningsmessig tjenesteyting består av tre underbransjer; data, forskning og annen forretningsmessig tjenesteyting.

Delbransje	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Databehandlingsvirksomhet	297	410	391	370	538	579	695	801
Forskning og Utviklingsarbeid	529	273	209	213	196	266	260	183
Annen forretningsmessig tjenesteyting	3287	3539	3550	3843	3912	4139	4488	4870
Sum forretningsmessig tjenesteyting	4113	4222	4150	4426	4646	4984	5443	5854

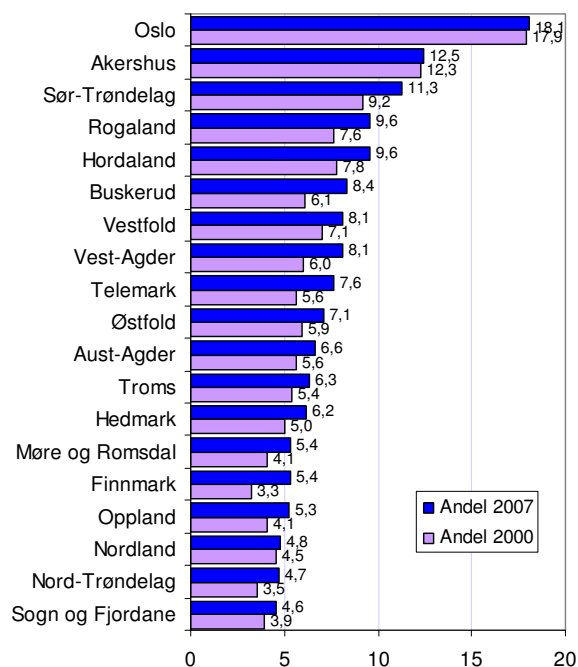
Siden 2000 har antall arbeidsplasser i forretningsmessig tjenesteyting økt fra 4113 til 5854. Økningen tilsvarer 42 prosent. Databransjen har hatt størst prosentvis økning. Antallet ansatte innen forskning og utvikling har sunket sterkt, det er Hydros forskningsavdeling som står for mesteparten av denne nedgangen. Også annen forretningsmessig tjenesteyting, som omfatter engineering, regnskap, konsulentvirksomhet etc, har hatt sterk vekst.

Andelen forretningsmessig tjenesteyting varierer mellom fylkene. Oslo og Akershus har høyere andel enn de andre fylkene. Disse fylkene har hatt langt høyere andel forretningsmessig tjenesteyting enn de andre fylkene. Forspranget har imidlertid minnet de siste årene.

Andelen forretningsmessig tjenesteyting er størst i de byene, slik at Sør-Trøndelag, Hordaland og Rogaland også har høy andel pga Trondheim, Bergen og Stavanger.

Telemark er omtrent middels av fylkene når det gjelder andelen forretningsmessig tjenesteyting. Det er flere fylker som har sterkere økning enn Telemark, både absolutt og relativt.

Men ingen har så sterk økning i databransjen.

Figur 10: Prosentvis andel av arbeidsplasser innenfor forretningsmessig tjenesteyting.

Delmål 4: Øke attraksjonskraften til reisemålene og reiselivsproduktene i Telemark.

Overnattinger og markedsandel

Telemark har hatt en svak utvikling i den tradisjonelle reiselivsnæringen. Vi ser dette ved at antall overnattinger i Telemark har hatt en synkende tendens. Det var 12 prosent lavere antall overnattinger i Telemark i 2006 enn i 2000.

Dette har ført til at Telemarks andel av antall overnattinger i Norge, markedsandelen, har falt de siste årene.

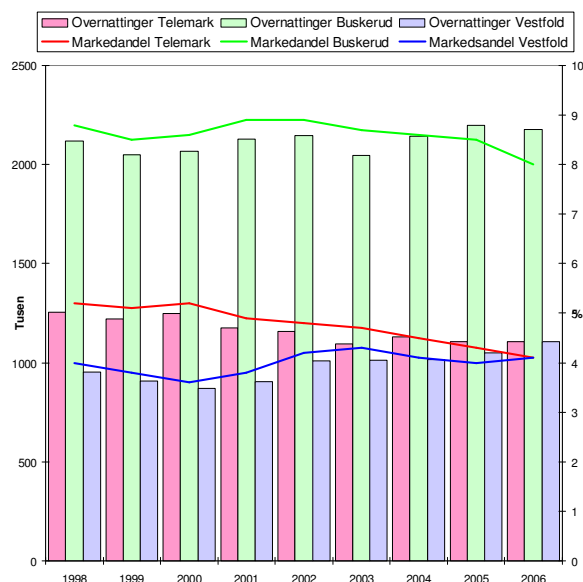
Vestfold har nå like mange overnattinger som Telemark.

Arbeidsplasser i hotell og restaurant

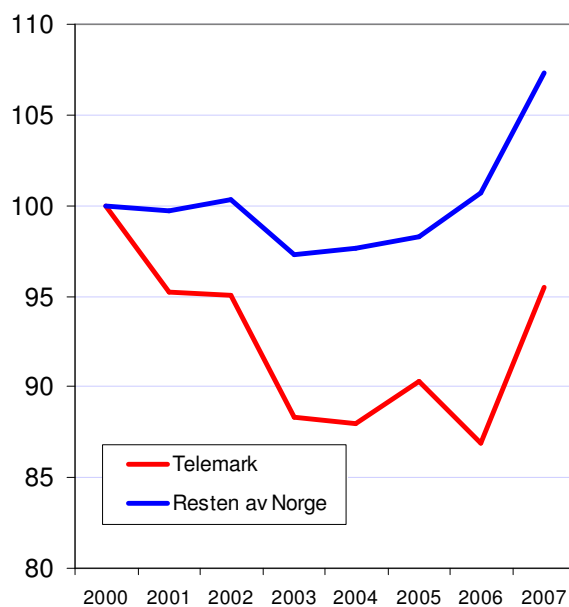
Denne utviklingen kan vi også avlese i antall arbeidsplasser i hotell og restaurantbransjen. Her har antall ansatte vært ganske stabilt i Norge de siste årene, men antall ansatte i hotell og restaurantbransjen i Telemark falt ganske sterkt fram til 2006.

Antall ansatte i hotell og restaurant falt fra 2702 i 2000 til 2348 i 2006. Dermed tapte Telemark 354 arbeidsplasser innen hotell – og overnatting.

I 2007 fikk Telemark en sterk økning igjen, men totalt antall ansatte i hotell og restaurant er fremdeles lavere enn i 2000. Også resten av Norge fikk ett oppsving i sysselsettingen i reiselivet i 2007.

Figur 11: Totalt antall overnattinger, samt markedsandeler i Telemark, Buskerud og Vestfold.

Figur 12: Antall ansatte i hotell og restaurant, indeksert slik at nivået i 2000=100.

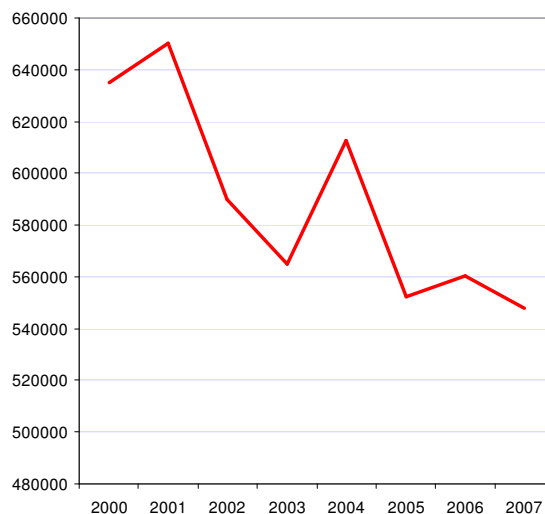
Besøk på attraksjoner

I tabellen under er antall besøkende på de største attraksjonene i Telemark vist:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Bø Sommarland	172000	208785	205011	197500	221766	180000	205000	145204
Porsgrunds Porselænsfabrik	77866	84890	65000	52344	64720	72481	49276	49276
Telemarkskanalen	99910	92700	85560	76200	79500	84400	104000	95200
Norsk Skieventyr	32950	36370	33275	28620	27761	27345	22788	26432
Skjærgården Badepark	54864	50172	32582	44398	48342	44127	39313	56748
Lekeland - Skien	55566	55195	49553	49639	52419	32000	32000	29000
Heddal stavkirke	28116	24082	24534	26331	26479	26080	26000	21858
Telemark Museum	42417	33703	39932	35368	36281	27270	25706	64609
Norsk Ind. Arb. Museum	30547	27040	26106	22650	23875	23734	21474	23795
Krossobanen	40854	37144	28338	31800	31732	34946	34946	35897
SUM	635090	650081	589891	564850	612875	552383	560503	548019

Antall besøk har hatt en fallende tendens de siste årene. Dårlig vær sommeren 2007 kan forklare deler av nedgangen dette året. Det ser vi spesielt på besøkstillene til Bø Sommarland. Skjærgården Badepark hadde imidlertid økt besøk denne sommeren pga dårlig vær.

Oppstillingen over attraksjoner inneholder imidlertid ikke festivalene i Telemark. Her har det vært en positiv utvikling. De store festivalene i Seljord, som Country- og Dansebandfestivalen har i denne perioden bygget seg sterkt opp, med et stort antall besøkende.

Figur 13: Sum antall besøkende på de største attraksjonene i Telemark.

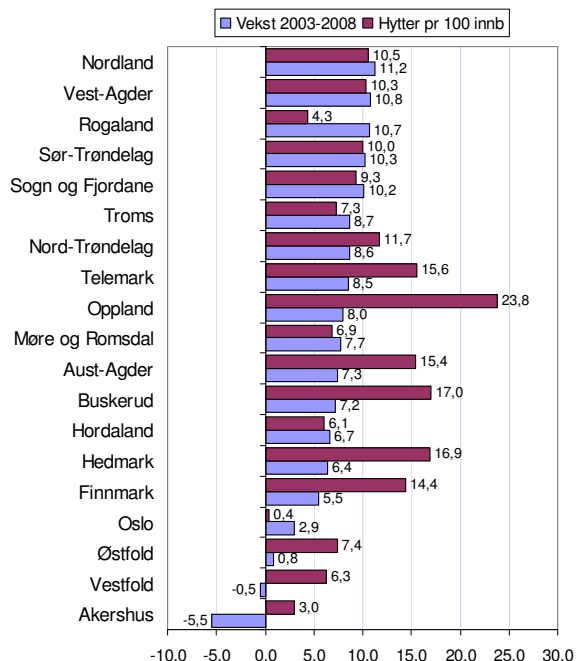
Hytter i Telemark

Et markant trekk i de siste årene har vært et oppsving i hyttebyggingen. Det blir bygget flere hytter, og hyttene er større og dyrere enn tidligere.

Antall registrerte fritidsboliger i Norge har økt med nesten syv prosent de siste årene, og det er nå 8,2 hytter per 100 innbyggere i landet. Her er utleiehytter ikke tatt med.

Telemark er et av fylkene med størst tetthet av hytter i forhold til befolkningen, sammen med fylker som Oppland, Buskerud, Aust-Agder, Hedmark og Finnmark.

Veksten i antall registrerte hytter i Telemark har vært på 8,5 prosent, over landsgjennomsnittet på 7,0 prosent de siste fem årene.

Figur 14: Vekst i antall fritidsboliger fra 2003 til 2008, samt antall fritidsboliger i prosent av innbyggere i 2008.

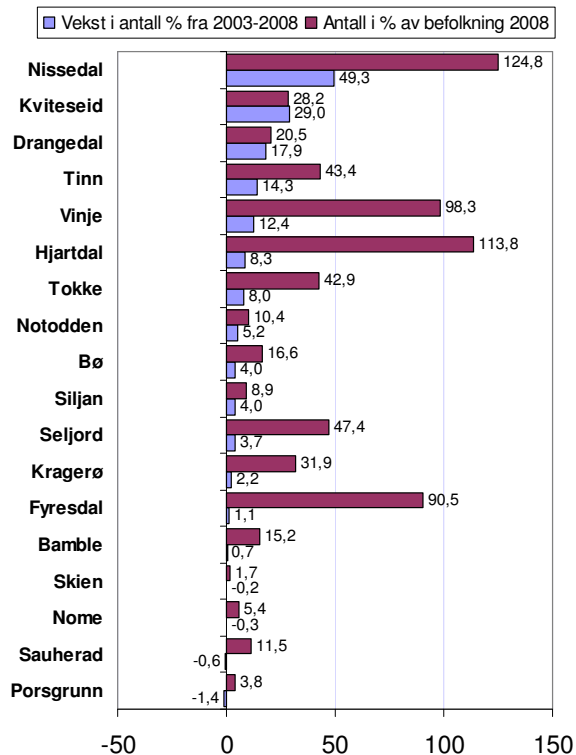
Hytter i kommunene

I Telemark er det Nissedal, Vinje, Hjartdal og Fyresdal som har høyest tetthet av hytter. I disse kommunene er det omtrent like mange hytter som innbyggere.

Nissedal har hatt en vekst i antall registrerte fritidsboliger på nesten 50 prosent de siste fem årene. Også Kviteseid, Drangedal, Tinn og Vinje har hatt sterk vekst.

For Øvre Telemark betyr hyttene ganske mye. Hyttebyggingen fører til vekst i bygg og anleggsnæringen, og gir vekst i næringslivet. I Vest-Telemark er dette tydelig på statistikken over antall private arbeidsplasser og vekst i bedriftenes omsetning.

Det økende antall hytter gir også permanente vekstimpulser fra hyttebefolkningen. Nye hytter har høy standard, og bebos stadig flere dager. Dermed oppstår det en "sekundær" befolknings som etterspør varer og tjenester, og gir økt etterspørsel til lokalt næringsliv.

Figur 15: Vekst i antall fritidsboliger fra 2003 til 2008, samt antall fritidsboliger i prosent av innbyggere i 2008.

Hyttebyggingen

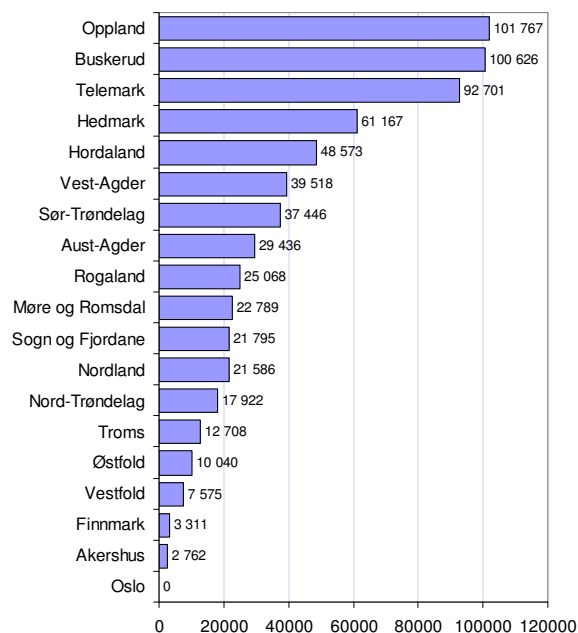
Det finnes også statistikk over igangsatte nye fritidsboliger i m².

Denne statistikken viser at Telemark er nummer tre av fylkene når det gjelder igangsatt bygging av fritidsboliger i 2007. Bare i Oppland og Buskerud settes det i gang større bygging. Disse fylkene har imidlertid flere eksisterende fritidsboliger enn Telemark

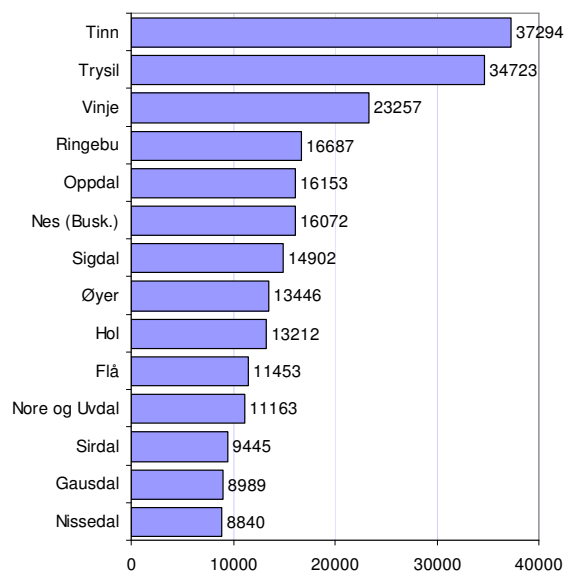
Ser vi oversikten på kommunenivå, er det Tinn som satte i gang den mest omfattende hyttebyggingen i 2007, av alle kommunene i landet. Det ble satt i gang bygging av mer enn 37 294 m² dette året.

Vinje er på tredjeplass i landet, mens Nissedal er nummer 15 i landet.

Dermed er det grunn til at hyggebyggingen setter et enda sterkere preg på næringsutviklingen i de øvre delene av Telemark i 2007 og 2008.

Figur 16: Igangsatt bygging av fritidsboliger i 2007, antall m².

Figur 17: Igangsatt bygging av fritidsboliger i 2007, antall m².

Delmål 5: Øke rekrutteringen og lønnsomheten til primærnæringene

Rekruttering

Økt rekruttering vil kunne føre til at gjennomsnittsalderen til gårdbrukere synker, ettersom flere unge kommer til og erstatter eldre.

Gjennomsnittlig alder for bønder i Telemark er høyere enn landsgjennomsnittet.

Avstanden til landsgjennomsnittet har også økt siden 1999.

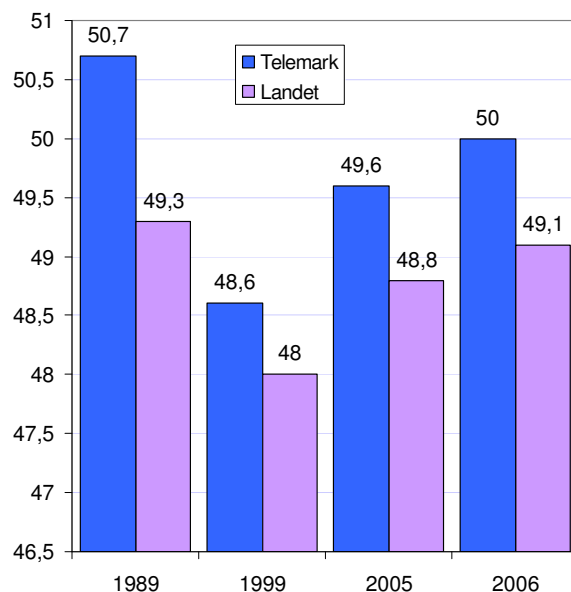
Lønnsomhet

Lønnsomheten kan måles gjennom å se på inntektene som gårdbrukere har fra landbruket.

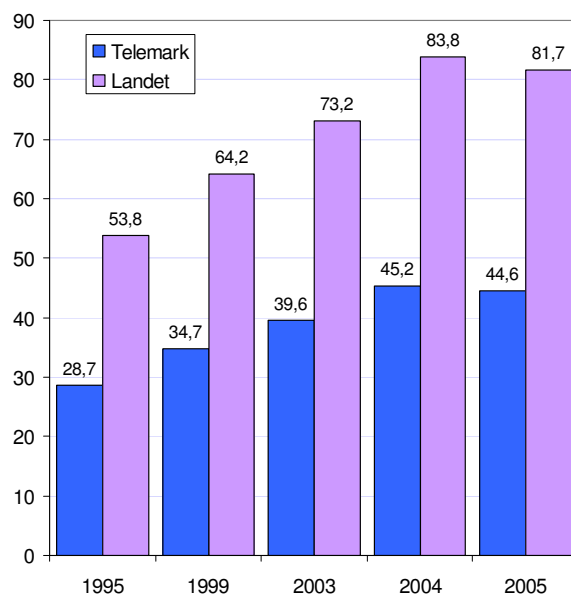
Gjennomsnittsinntekten fra landbruket i Telemark er lavest i landet. I 2005 hadde en gjennomsnittlig gårdbruker en inntekt på 81 700 kr, mens gjennomsnittet i Telemark var på 44 600.

Utviklingen i Telemark er omtrent som ellers i landet.

35 prosent av landbrukerne i Telemark hadde underskudd på driften i 2005. Dette var den høyeste andelen av alle fylkene.

Figur 18: Gjennomsnittsalder for eiere av gårdsbruk i Telemark og Norge.

Figur 19: Gjennomsnittlig inntekt fra landbruk i Telemark og Norge.

Delmål 6: Utvikle en offensiv, effektiv og brukerrettet offentlig sektor

Kommunale nettsider

Norge.no har testet alle kommunale nettsider, ut fra en rekke kvalitetskriterier.

Tre kommuner, Nome Tinn og Bø får fire stjerner, dvs over middels,

Det fleste plasserer seg i kategorien middels., som er tre stjerner.

Tre kommuner, Notodden Hjartdal og Seljord får to stjerner.

Fylkeskommunenes nettsted får også tre stjerner, dvs middels.

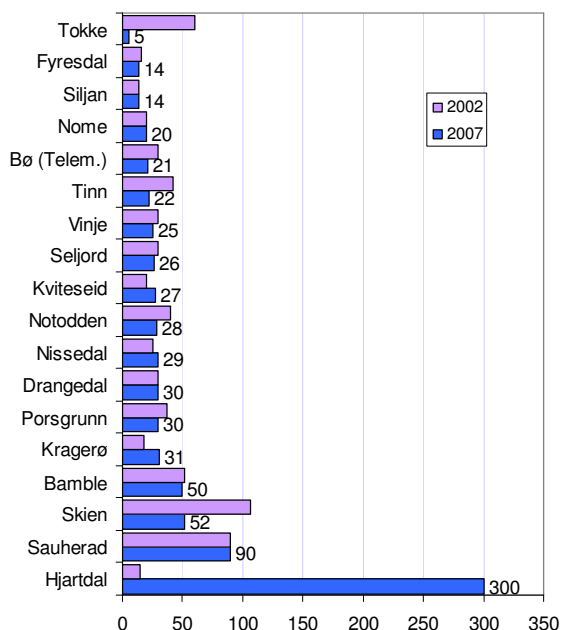
Kommune	Poeng	Antall stjerner
Nome kommune	64 %	****
Tinn kommune	64 %	****
Bø kommune	63 %	****
Kviteseid kommune	56 %	***
Nissedal kommune	56 %	***
Tokke kommune	55 %	***
Sauherad kommune	54 %	***
Kragere kommune	53 %	***
Porsgrunn kommune	53 %	***
Siljan kommune	49 %	***
Vinje kommune	49 %	***
Bamble kommune	48 %	***
Skien kommune	48 %	***
Drangedal kommune	44 %	***
Fyresdal kommune	43 %	***
Seljord kommune	41 %	**
Hjartdal kommune	40 %	**
Notodden kommune	40 %	**

Saksbehandlingstid for byggesaker i kommunene

Saksbehandlingstiden for byggesaker kan være en indikator for effektivitet i kommunesektoren.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (median) for alle kommunene i landet var 30 dager både i 2002 og 2007.

I Telemark har de fleste kommunene raskere eller samme gjennomsnittlige saksbehandlingstid i 2007 som i 2002. Gjennomsnittet for telemarkskommunene (medianen) gikk ned fra 30 til 24,5 dager fra 2002 til 2007. Kommunene i Telemark gikk dermed fra å være tregere enn gjennomsnittet til å bli raskere.

Figur 20: Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for byggesaker.

Delmål 7: Utvikle og synliggjøre kvalitetene og særpreget i lokalsamfunnene

For dette delmålet har vi ikke funnet relevante indikatorer.

Oppsummering

Omstilling, nyskaping og etablering	Telemark er middels når det gjelder etableringsfrekvens, men litt over middels når vi justerer for bransjestruktur og befolkningsvekst. Telemark er under middels når det gjelder bedriftenes FoU finansiert av SkatteFUNN, antall ansatte innen forskning har gått kraftig ned.
Grenland, aktive næringsklynger	Det er fire aktuelle klynger i Grenland. Databransjen har en svært positiv utvikling. Prosessindustri en fortsetter med nedgang i antall ansatte, men investerer på Herøya. Verkstedindustrien utvikler seg svakt. Miljø og energi usikker
Forretningsmessig tjenesteyting	Antall ansatte i forretningsmessig tjenesteyting øker i Telemark, særlig databransjen. Men antallet forskere går ned.
Øke attraksjonskraft reiselivet	Telemark taper markedsandeler, antall overnattinger synker, antall ansatte synker, antall besøk til attraksjonene synker.
Øke lønnsomhet og rekruttering landbruket	Gjennomsnittlig alder øker. Telemark har landets minst lønnsomme bruk. Ingen forbedring i forhold til resten av landet.
Kvalitetene i lokalsamfunnene	Vanskelig å vurdere.
Offensiv og brukerrettet offentlig sektor	Status når det gjelder kommunens bruk av internett viser at Telemark er middels. Forholdsvis rask saksebehandlingstid for byggesaker i kommunene.